

Konkurences padome

Brīvības iela 55, Rīga, LV-1010, tālr. 67282865, fakss 67242141, e-pasts pasts@kp.gov.lv, www.kp.gov.lv

Rīgā

12.11.2020. Nr. 1.7-2/1205
Uz 06.10.2020. Nr.ANP/1-35/20/2222

Alūksnes novada pašvaldībai

Par SIA „Alūksnes slimnīca”

Konkurences padome (turpmāk - KP) ir saņēmusi Alūksnes novada pašvaldības vēstuli, kurā lūgts KP sniegt viedokli par pašvaldības veikto līdzdalības izvērtējumu SIA „Alūksnes slimnīca”.

Priekšnoteikumi publiskas personas līdzdalībai kapitālsabiedrībā ir noteikti Valsts pārvaldes iekārtas likuma (turpmāk – VPIL) 88.panta pirmajā daļā, proti, tiek novērsta tirgus nepilnība, radītas preces vai pakalpojumi, vai pārvaldīti īpašumi, kas ir stratēģiski svarīgi valsts vai pašvaldības administratīvās teritorijas attīstībai vai valsts drošībai.

Savukārt, lai pamatotu, ka citādā veidā nav iespējams efektīvi sasniegt minētā panta pirmajā daļā noteiktos mērķus, publiskai personai ir nepieciešams veikt paredzētās rīcības juridisko un ekonomisko izvērtējumu, t.sk. ietekmes uz konkurenci izvērtējumu un iespējamo konkurences neitralitātes risku izvērtējumu, kā arī konsultēties ar kompetentajām institūcijām konkurences aizsardzības jomā un komersantus pārstāvošajām biedrībām vai nodibinājumiem.

Nemot vērā, ka pašvaldība ir veikusi VPIL 88.panta otrajā daļā paredzēto rīcības juridisko un ekonomisko izvērtējumu, KP sniegs viedokli (atzinumu) par pašvaldības veiktā izvērtējuma atbilstību VPIL 88.panta noteikumiem.

No KP iesniegtā izvērtējuma satura secināms, ka SIA „Alūksnes slimnīca” pamatdarbība sastāv no neatliekamās un plānveida palīdzības sniegšanas, terapijas, ķirurģijas, akušērijas – ginekoloģijas un pediatrijas profilos.

Pašvaldības ieskatā SIA „Alūksnes slimnīca” darbojas stratēģiski svarīgā nozarē. Tāpat pašvaldības ieskatā konkrēto pakalpojumu sniegšanas tirgū pastāv tirgus nepilnība, kas saistīta ar speciālistu trūkumu lauku reģionos. Mazais iedzīvotāju skaits nerada pietiekamu ekonomisko pamatojumu plašākai un daudzveidīgākai pakalpojumu klāsta attīstībai. Ir veselības aprūpes pakalpojumi, kurus nespēj nodrošināt arī kapitālsabiedrība, tādēļ ir noslēgts sadarbības līgums ar Vidzemes slimnīcu. SIA „Alūksnes slimnīca” ir aptaujājusi privātos uzņēmējus, kuri varētu piedāvāt alternatīvus veselības aprūpes pakalpojumus, taču vairāk kā ģimenes ārstu un atsevišķu ārstu prakses netiek piedāvātas. Pašvaldība norādījusi, ka stacionāra darbība nav privātā sektora interesēs. Ja tiktu pārtraukta kapitālsabiedrības darbība, tiktu apdraudēta Alūksnes un tuvāko novadu iedzīvotāju veselība un dzīvība, jo specializētās slimnīcas atrodas vairāk nekā 100 km attālumā.

Kā iespējamie kapitālsabiedrības konkurenti norādīti SIA „Alūksnes primārās veselības aprūpes centrs”, individuālie ārstniecības un rehabilitācijas pakalpojumu sniedzēji Alūksnes novadā un SIA „Balvu un Gulbenes slimnīcu apvienība” (atrodas aptuveni 43 km attālumā no

Alūksnes).

Attiecībā uz kapitālsabiedrības sniegto pakalpojumu cenām un kapitālsabiedrības ienākumiem, pašvaldība norāda, ka valsts apmaksāto veselības aprūpes pakalpojumu cenas regulē valsts, savukārt maksas veselības aprūpes pakalpojumu cenas regulē konkurence. 94% no kapitālsabiedrības ienākumiem veido publiskie līdzekļi un pārējos ienākumus jeb 6% veido kapitālsabiedrības līdzekļi.

Viedokli par līdzdalības saglabāšanu kapitālsabiedrībā ir sniegusi biedrība „Alūksnes nevalstisko organizāciju atbalsta centrs” un biedrība „Latvijas slimnīcu biedrība”. Biedrība „Alūksnes nevalstisko organizāciju atbalsta centrs” norādīja, ka SIA „Alūksnes slimnīca” ir labākais veids, kā organizēt pašvaldības iedzīvotājiem veselības aprūpes pieejamību tuvāk viņu dzīvesvietai. Līdzvērtīga veselības aprūpes pakalpojuma sniedzēja novada administratīvajā teritorijā nav, tādēļ ir svarīgi saglabāt pašvaldības līdzdalību kapitālsabiedrībā, nodrošinot plaša spektra veselības aprūpes pakalpojumu pieejamību pašvaldības iedzīvotājiem. Savukārt biedrība „Latvijas slimnīcu biedrība” norādīja, ka tā nevar savu viedokli pamatot ar kādiem konkrētiem, pašvaldības darbību saistošiem kritērijiem vai rādītājiem un to izvērtēšanu, kā arī tā nevar sniegt objektīvi pamatotu viedokli par slimnīcu darbības ietekmi uz konkurences situāciju pašvaldības administratīvajā teritorijā, neveicot iepriekšminēto izvērtēšanu. Vienlaikus biedrība norādīja, ka biedrības ieskatā pašvaldības līdzdalība kapitālsabiedrībā ir saglabājama.

Līdz ar to pašvaldība veiktajā līdzdalības kapitālsabiedrībā izvērtējumā atzina, ka līdzdalība SIA „Alūksnes slimnīca” ir saglabājama.

Ņemot vērā pašvaldības izvērtējumā norādīto informāciju, kā arī pašvaldības lomu efektīvā veselības aprūpes sistēmā un pakalpojumu pieejamības veicināšanā, piemēram, vienmērīga teritoriālā pārklājuma radīšanā un „vienas pieturas” principa realizēšanā, tādējādi nodrošinot konkrētās administratīvās teritorijas iedzīvotājiem pilnu veselības aprūpes ciklu, KP atzīst, ka SIA „Alūksnes slimnīca” darbības rezultātā tiek sniegti pakalpojumi, kas ir atzīstami par stratēģiski svarīgiem.

Vienlaikus, kā jau to KP ir atzinusi iepriekš, arī stratēģiski svarīgus pakalpojumus noteiktos gadījumos ir iespējams sniegt arī privātajiem tirgus dalībniekiem, līdz ar to, publiskajām personām ir nepieciešams ne tikai atzīt konkrētu pakalpojumu par stratēģiski svarīgu, bet arī ir nepieciešams veikt tirgus izpēti, tādējādi pamatojot iespējamās tirgus nepilnības pastāvēšanu konkrētajā pakalpojumu tirgū, proti, situāciju, kad pieprasījums pēc noteikta pakalpojuma ir lielāks nekā esošais piedāvājums.

Ņemot vērā, ka saskaņā ar pašvaldības izvērtējumā norādīto informāciju SIA „Alūksnes slimnīca” ir konstatējami konkurenti pašvaldības administratīvajā teritorijā, piemēram, SIA „Alūksnes primārās veselības aprūpes centrs” un individuālie ārstniecības un rehabilitācijas pakalpojumu sniedzēji, KP ieskatā pašvaldībai būtu nepieciešams veikt papildu izvērtējumu¹, kurā tiktu izvērtēts, kuros veselības aprūpes pakalpojumu segmentos SIA „Alūksnes slimnīca” konkurē ar pašvaldības identificētajiem tirgus dalībniekiem un iespējamību atteikties no konkrēto pakalpojumu sniegšanas, t.sk. to, vai konkrēto pakalpojumu pārtraukšanas gadījumā neveidotos tirgus nepilnība, tādējādi radot negatīvu ietekmi uz konkrētā pakalpojuma pieejamību konkrētajā administratīvajā teritorijā.

Gadījumā, ja noteiktos tirgus segmentos nav konstatējama tirgus nepilnība un privātie tirgus dalībnieki ir pilnībā spējīgi nodrošināt konkrēto pakalpojumu pieejamību, KP ieskatā būtu nepieciešams izvērtēt pamatotību turpināt vai uzsākt nākotnē konkrēto pakalpojumu sniegšanu.

Attiecībā uz konkurences neitralitātes ievērošanu kapitālsabiedrības darbībā, pašvaldība līdzdalības izvērtējumā ir norādījusi, ka tā nav veikusi konkurences neitralitātes pārkāpumu risku novērtējumu. KP norāda, ka minētais konkurences neitralitātes pārkāpumu risku

¹ Minētais izvērtējums veicams pēc šī KP viedokļa (atzinuma) saņemšanas un par izvērtējuma rezultātiem informējama KP.

novērtējums ir atzīstams par būtisku ekonomiskā izvērtējuma sastāvdaļu, ar kura palīdzību publiskai personai ir iespējams ne tikai identificēt iespējamās konkurences neitralitātes pārkāpumu riskus, bet arī novērst konkurences neitralitātes pārkāpumus. Līdz ar to KP aicina pašvaldību un SIA „Alūksnes slimnīca” patstāvīgi ik pēc kāda laika veikt konkurences neitralitātes risku novērtējumu², konsultējoties ar komersantus pārstāvošām biedrībām vai nodibinājumiem (t.sk. pašiem komersantiem), tādējādi novērtējumā gūstot vispilnīgāko un visaptverošāko informāciju.

Attiecībā uz kapitālsabiedrības sniegto pakalpojumu cenām, pašvaldība veiktajā līdzdalības kapitālsabiedrībā izvērtējumā ir norādījusi, ka konkrētās cenas regulē konkurence, vienlaikus, izvērtējumā ir atzīts, ka kapitālsabiedrības sniegto pakalpojumu cenas nenosedz izmaksas. Saskaņā ar pašvaldības norādīto informāciju, minētais ir saistīts ar to, ka, paceļot cenas, palielināsies to pacientu skaits, kas nevarēs atļauties pakalpojumus, kā rezultātā būtiski pasliktināsies iedzīvotāju veselības stāvoklis.

Minētajā informācijā KP ieskatā ir identificējami divi problemātiski apstākļi, pirmkārt, kapitālsabiedrības sniegto pakalpojumu cenas vismaz kādā daļā nenosedz pakalpojumu izmaksas, otrkārt, par spīti izvērtējumā norādītajam, ar publisko līdzekļu palīdzību visticamāk tiek segti kapitālsabiedrības darbības zaudējumi, ņemot vērā, ka pakalpojumu cenas nenosedz to izmaksas.

Tāpat KP ieskatā pašvaldības norādītais netieši liecina par to, ka atsevišķu pakalpojumu pieejamībai cenu noteikšanā tiek ņemti vērā arī sociāli apsvērumi. Kaut arī sociālās palīdzības un veselības aprūpes pakalpojumu pieejamības nodrošināšana ir atzīstama par būtisku, KP ieskatā minētie jautājumi primāri būtu risināmi, nodrošinot atbalstu konkrētām iedzīvotāju grupām, iedzīvotājiem pašiem ļaujot izvēlēties pakalpojuma sniedzējus. Savukārt publiskas personas kapitālsabiedrībai cenas būtu nosakāmas, ņemot vērā pakalpojuma izmaksas.

Ņemot vērā, ka ar nepamatoti zemu cenu noteikšanu publiskas personas kapitālsabiedrībai var tikt sniegtas konkurences priekšrocības pār citiem konkurējošiem tirgus dalībniekiem Konkurences likuma 14.¹panta izpratnē, KP ieskatā pašvaldībai ir nepieciešams pārskatīt kapitālsabiedrības sniegto pakalpojumu cenu politiku.

Noslēgumā KP norāda, ka tā atbalsta pašvaldības iniciatīvu iznomāt kapitālsabiedrības telpas privātajiem tirgus dalībniekiem (kapitālsabiedrības sniegtie papildu pakalpojumi), tādējādi ne tikai pilnveidojot konkrētu medicīnas pakalpojumu pieejamību, bet arī veicinot privāto tirgus dalībnieku pastāvēšanu konkrētajā tirgū. Vienlaikus, KP atgādina, ka arī publiskas personas kapitālsabiedrībai ir uz vienlīdzīgiem nosacījumiem nosakāma nomas maksa par tās lietošanā nodoto telpu izmantošanu, tādējādi novēršot iespējamu neatbilstību konkurences neitralitātei.

Ar cieņu
priekšsēdētājs

J. Gaiķis

² Sīkāka informācija pieejama Konkurences neitralitātes izvērtēšanas vadlīnijās. Pieejamas: https://ej.uz/konkurences_neitralitate